

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองแกลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. การอ่านเชิงวิเคราะห์
3. แบบฝึกทักษะ
4. ทฤษฎีและจิตวิทยาการเรียนรู้
5. ความพึงพอใจในการเรียนรู้
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

3. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

5. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์

4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย ไว้ 5 สาระ และ 5 มาตรฐานการเรียนรู้ ดังมีรายละเอียดดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

การอ่านเชิงวิเคราะห์

1. ความหมายของการอ่านเชิงวิเคราะห์

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านเชิงวิเคราะห์ไว้ดังนี้

ประเทิน มหาพันธ์ (2530, หน้า 173) ให้ความหมายของการอ่านเชิงวิเคราะห์ คือ การคิดอย่างรอบคอบโดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างลึกซึ้ง แต่เป็นการคิดที่มีต่อเรื่องราวที่ได้อ่าน จากหนังสือ ผู้อ่านต้องใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินความคิดของผู้เขียนว่าเป็นไปในลักษณะใด มากกว่าการที่จะได้เห็นดีเห็นชอบไปกับความคิดของผู้เขียนโดยสิ้นเชิง

สำนักราชบัณฑิตยสถาน (2531, หน้า 753) ให้ความหมายของวิเคราะห์ว่า หมายถึง ไคร่ครวญ แยกออกเป็นส่วน ๆ

กรมวิชาการ (2544, หน้า 208-210) ได้ให้ความหมายของการอ่านเชิงวิเคราะห์ไว้ว่า เป็นการอ่านหนังสือแต่ละเล่มอย่างละเอียดให้ได้ความครบถ้วน แล้วจึงแยกแยะให้ได้ว่าส่วนต่าง ๆ นั้นมีความหมายและความสำคัญอย่างไรบ้าง แต่ละด้านสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ อย่างไร

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2545, หน้า 51) ให้ความหมายของการอ่านวิเคราะห์ว่า เป็นการอ่านด้วยความคิดพิจารณาและไตร่ตรองด้วยเหตุผลว่าเนื้อความที่อ่านนั้นส่วนใดเป็นสาระ หรือไม่เป็นสาระ ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นข้อคิดเห็น ส่วนใดควรเชื่อถือ หรือไม่ควรเชื่อถือ รวมถึงพิจารณาจุด ประสงค์และทัศนะของผู้เขียน ทั้งนี้เพื่อแยกแยะและเลือกเฟ้นสาระที่ดี ไว้ใช้ ประโยชน์ต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 208) ให้ความหมายการอ่านเชิงวิเคราะห์ คือ อ่านอย่างละเอียดให้ได้ครบถ้วนแล้วจึงแยกแยะออกได้ว่าส่วนต่าง ๆ นั้นมีความหมาย และความสำคัญอย่างไรบ้าง แต่ละส่วนสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ อย่างไร

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, หน้า 3-6) ให้ความหมายว่า การอ่านเชิงวิเคราะห์ หมายถึง การจำแนกเรื่องออกเป็นส่วนๆ ให้เห็นว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร พิจารณา แต่ละส่วนให้ละเอียดลงไปว่าประกอบกันอย่างไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง และวิเคราะห์ทรรศนะของผู้แต่งเพื่อทราบจุดมุ่งหมายที่อยู่เบื้องหลังผ่านภาษาและถ้อยคำที่ใช้

วัชรวิ บูรณสิงห์ และนิรมล ศตวุฒิ (2547, หน้า 43-48) ให้ความหมายว่า การอ่านเพื่อ วิเคราะห์หมายถึง การอ่านเพื่อแยกแยะความคิด แยกแยะประเด็นสำคัญ แยกแยะข้อมูลข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็นออกจากกันได้อย่างถูกต้อง

บุญชม ศรีสะอาด (2549, หน้า 39-42) ให้ความหมายว่า การอ่านเชิงวิเคราะห์ เป็น การอ่านอย่างละเอียดรอบคอบ แยกแยะความคิด แยกแยะประเด็นของสิ่งที่อ่านนำมาจัดลำดับ ความสำคัญ นำไปสู่การสรุปของเรื่องที่อ่าน

จากความหมายของการอ่านเชิงวิเคราะห์พอสรุปได้ว่า การอ่านเชิงวิเคราะห์ เป็นทักษะการอ่านในระดับที่สูงกว่าการอ่านทั่ว ๆ ไป มิใช่เป็นเพียงการอ่านเพื่อความรู้อะไร

ความพลัดพลาด เท่านั้นแต่ยังต้องมีการวิเคราะห์สิ่งที่ผู้เขียนได้เขียนในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ความคิดการตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต

2. ความสำคัญและประโยชน์ของการอ่านเชิงวิเคราะห์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, หน้า 1) กล่าวว่าความคิดเชิงวิเคราะห์ เป็นพื้นฐานสำหรับการคิดในมิติอื่น ๆ ต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการคิดเชิงกลยุทธ์ การคิดเชิงเปรียบเทียบ การคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิเคราะห์ช่วยให้เราเข้าใจข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่างๆ รู้ว่าเรื่องนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง รู้ว่าอะไรเป็นอะไร ทำให้เราได้ข้อเท็จจริงที่เป็นพื้นฐานความรู้ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา การประเมิน และการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

กรมวิชาการ (2542, หน้า 12-15) ได้กำหนดจุดเน้นของการเรียนการสอนในคู่มือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ว่าสิ่งที่มุ่งหวังในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คือความมุ่งหวังให้นักเรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง สื่อสารกับคนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ครูต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยใช้กระบวนการในการแสดงออกทุกด้าน การวิเคราะห์ วิจาร์ณ เป็นทักษะกระบวนการพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งใน 9 ขั้นตอนคือ

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
2. คิดวิเคราะห์ วิจาร์ณ
3. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
4. ประเมินและเลือกทางเลือก
5. กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
6. ปฏิบัติด้วยความชื่นชม
7. ประเมินระหว่างปฏิบัติ
8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
9. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

การอ่านเชิงวิเคราะห์ นอกจากจะช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิดและความบันเทิงจากสิ่งที่อ่านเป็นเบื้องต้นแล้ว ยังก่อให้เกิดประโยชน์อีกหลายประการ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 , หน้า 208)

1. ช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพทั้งหมดของงานเขียนแต่ละชิ้น เป็นส่วนรวมว่ามีอะไร ประกอบอยู่ในลักษณะใด อีกทั้งมองเห็นความสัมพันธ์ของข้อความแต่ละส่วนว่ามีความสัมพันธ์ และประกอบกันเข้ามาเป็นงานเขียนแต่ละชิ้นได้อย่างไร

2. ช่วยให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สามารถเลือกได้ว่าอะไร ควรอ่าน หรืออะไรอ่านผ่าน ๆ หรืออ่านอย่างตั้งใจอย่างละเอียด เพื่อจะได้เป็นความรู้ ความคิด และ พัฒนาปัญญา

3. ช่วยให้ผู้อ่านเพิ่มประสิทธิภาพการอ่านให้แก่ตนเอง และทำให้เกิดความรัก ความชื่นชม ความซาบซึ้ง อีกทั้งเล็งเห็นคุณค่าของงานเขียน

4. ช่วยให้ผู้อ่านนำเอาวิธีการและผลจากการอ่านมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตหรือ ใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้

3. หลักการอ่านเชิงวิเคราะห์

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2545, หน้า 50 - 51) กล่าวว่า การอ่านอย่างวิเคราะห์เป็นการ อ่านที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักอ่านหนังสืออย่างมีวิจารณญาณ รู้จักแยกแยะความเหมาะสมของ องค์ประกอบในการเขียน ทั้งเนื้อหาและรูปแบบ เข้าใจจุดประสงค์และทัศนคติของผู้เขียน รวมทั้ง วิเคราะห์ได้ว่าเรื่องนั้นควรอ่านหรือไม่ควรอ่านอย่างไร การฝึกทักษะการอ่านอย่างวิเคราะห์ จะทำให้นักเรียนอ่านหนังสือเป็นและอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการอ่านเพื่อวิเคราะห์มีหลักปฏิบัติ ดังนี้

1. แยกแยะส่วนที่เป็นสาระสำคัญและส่วนขยายความ การเขียนหนังสือผู้เขียน จะเขียนใน 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสาระสำคัญ และส่วนขยายความ ซึ่งอาจจะเป็นการอธิบายหรือ ยกตัวอย่างประกอบ การอ่านอย่างวิเคราะห์นั้นผู้อ่านจะต้องค้นหาส่วนที่เป็นสาระสำคัญที่ผู้เขียน ต้องการนำเสนอ เพื่อจะได้เข้าใจจุดประสงค์ที่แท้จริงของผู้เขียน

2. แยกแยะส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น ในงานเขียนต่าง ๆ นอกจาก ผู้เขียนจะนำเสนอข้อมูลส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงแล้ว บางครั้งผู้เขียนอาจสอดแทรกข้อคิดเห็นเพื่อแสดง มุมมองและทัศนคติส่วนตัวอันจะทำให้งานเขียนน่าสนใจและน่าอ่านยิ่งขึ้น แต่ในข้อคิดเห็นนั้น ๆ อาจแฝงไว้ด้วยค่านิยมส่วนตัว ความเชื่อ หรืออคติต่าง ๆ ของผู้เขียน ซึ่งผู้อ่านจะต้องพิจารณาว่า ความคิดเห็นของผู้เขียนตั้งอยู่บนเหตุผลที่ถูกต้องหรือไม่ ควรเห็นด้วยกับผู้เขียนหรือไม่ การอ่าน ประเภทนี้จึงต้องอาศัยประสบการณ์อ่านอย่างมาก

4. แนวการจัดการเรียนการสอนการอ่านเชิงวิเคราะห์

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการอ่านเชิงวิเคราะห์ เน้นทักษะการอ่านเพื่อแสดง ความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งนักเรียนอาจวิเคราะห์โดยการพูด หรือการเขียนสื่อความ

ให้ผู้อื่นเข้าใจแนวคิดในด้านต่าง ๆ อย่างมีหลักการและเหตุผล การสอนอ่านเชิงวิเคราะห์ ครูควรจัดเตรียมเรื่องราว เนื้อหา หรือข้อความต่าง ๆ โดยจัดเตรียมเองหรือมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาหรือรวบรวมมาก็ได้ แต่สิ่งสำคัญก็คือ เนื้อหา หรือเรื่องราวที่จะนำมาวิเคราะห์นั้นต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วย เช่น ฝึกให้นักเรียน แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น ก็ควรนำมาจากข่าวหรือบทความในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

5. หลักการสร้างคำถาม ประเมินการอ่านเชิงวิเคราะห์

ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์แสดงออกได้หลายทาง โดยมีเครื่องมือหลายชนิดที่ใช้ในการวัดตามแต่ละจุดประสงค์ของการวัดในการเรียนรู้โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ นิยมให้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ วัดและประเมินผลความสามารถของผู้เรียน ดังนั้นแบบทดสอบจึงมีความสำคัญในการเป็นเครื่องมือค้นคว้าพัฒนาความสามารถของผู้เรียนการอ่านเชิงวิเคราะห์เช่นเดียวกัน การจะฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในด้านนี้ได้จำเป็นต้องฝึกให้รู้จักคิด และให้ตอบคำถามชนิดนี้เท่านั้น

ชวาล แพร์ตกุล (2520, หน้า 259) แบ่งชนิดของการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้

1. การวิเคราะห์หาความสำคัญ เป็นการค้นหาลักษณะที่เด่นชัดของตัวเอง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด

1.1 คำถามวิเคราะห์ชนิดเป็นความสามารถขั้นต้นในการวิเคราะห์เป็นคำถามที่ให้นักเรียนแจบแจงบอกชนิด ลักษณะ ประเภทของข้อความ เรื่องราว วัตถุประสงค์ เหตุการณ์ และการกระทำต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์และหลักการใหม่ที่กำหนดให้

1.2 คำถามวิเคราะห์สิ่งสำคัญ เป็นคำถามที่ให้ค้นหาสิ่งที่มีความหมายสำคัญของเรื่องราวในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ให้จับใจความสำคัญที่เป็นเนื้อหาสาระและแก่นสารของเรื่องราว ให้วิเคราะห์หาผลลัพธ์ ผลสรุป ความเด่นที่มีคุณค่าและความด้อยที่ไร้สาระหรือสิ่งที่มีอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อเรื่องนั้นในทางใดทางหนึ่ง เป็นต้น คำถามชนิดนี้เป็นที่ต้องการของการศึกษาทุกระดับ เพราะต้องการทราบว่าผู้เรียนสามารถจับจุดสำคัญของเรื่องนั้น ๆ ได้หรือไม่ หรือมีความสามารถที่จะค้นหาสิ่งเหล่านี้ได้ดีเพียงใด

1.3 คำถามวิเคราะห์เลศนัย เป็นคำถามที่ฝึกให้เป็นคนมีไหวพริบ รู้ทันคน และเหตุการณ์

2. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ การวิเคราะห์ชนิดนี้เป็นการค้นหาความเกี่ยวข้องระหว่างคุณลักษณะสำคัญใด ๆ ของเรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้รู้ว่าอะไรเกี่ยวข้องกับสิ่งใด แบ่งออกเป็น 8 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ตามกัน ได้แก่ สิ่งของ 2 สิ่งขึ้นไปที่เปลี่ยนแปลงและสามารถนำการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ มาตั้งเป็นกฎเกณฑ์หรือกำหนดแนวโน้ม แนวทางทำนายล่วงหน้าได้ เมื่อเขียนคำถามให้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ตามกันของเรื่องใด ๆ มักใช้สำนวนว่าค่ากล่าวใดสอดคล้องกับเรื่องนี้ สิ่งใดจะเกิดตามมา เป็นต้น

2.2 ความสัมพันธ์กลับกัน ได้แก่ สิ่งที่เปลี่ยนแปลง จำนวนและขนาดตรงกันข้าม เพื่อถามความสัมพันธ์แบบกลับกัน มักจะเขียนถามว่า สิ่งใดขัดแย้งกับเรื่องนี้ข้อเท็จจริงใดไม่สมเหตุสมผล เป็นต้น

2.3 ไม่มีความสัมพันธ์กัน เป็นสิ่งที่ไม่มีความสัมพันธ์ใดเกี่ยวข้องกันและกันเลย เมื่อถามแบบไม่มีความสัมพันธ์กัน มักจะเขียนถามว่า สิ่งใดไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้สิ่งใดไม่สอดคล้องกับเรื่อง

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนย่อย เป็นการหาความเกี่ยวข้องระหว่างส่วนย่อย ๆ ด้วยกันเองในแง่มุมต่าง ๆ เช่น โคลงบาทที่ 2 เกี่ยวข้องเช่นไรกับบาทแรกตอนนี้อย่างไรกับตอนที่ 2 เป็นต้น

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับเรื่องทั้งหมด เป็นการถามความสัมพันธ์ระหว่างตอนใดตอนหนึ่งของเรื่องนั้นกับเนื้อความทั้งหมด มักจะเขียนถามว่าโคลงบาทที่ 3 เกี่ยวข้องกับโคลงทั้งบทเช่นไร

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างหลาย ๆ ส่วนย่อยกับเรื่องทั้งหมด คำถามชนิดนี้ต้องการให้ค้นหาว่า มีส่วนย่อยใดบ้างและสิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น เช่น ผงเกิดจากอิทธิพลของสามส่วนใดประกอบกัน การออกของพืชชนิดนี้ขึ้นอยู่กับอะไร เป็นต้น

2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องกับเรื่อง เป็นคำถามที่ให้ค้นหาความเกี่ยวข้องระหว่างเรื่องราวทั้งหมด 2 เรื่อง หรือมากกว่า โดยจะถามให้พิจารณาในแง่ของความสอดคล้องขัดแย้งหรือไม่เกี่ยวข้องกันก็ได้ เช่น ใจความของเรื่องนี้คล้ายกัน (ขัดแย้ง หรือตรงข้ามกัน)

2.8 ถามแบบกลับ เป็นคำถามที่ให้บอกตำแหน่งของความสัมพันธ์ทั้ง 7 ลักษณะข้างต้นว่าอยู่ตรงส่วนไหนของเรื่องนั้น ๆ เช่น ตอนใดที่กล่าวถึงสาเหตุของเรื่องนี้ข้อความใดสนับสนุนผลสรุปนี้

3. การวิเคราะห์หาหลักการ คือ การค้นหาโครงสร้างและระบบของวัตถุประสงค์ของเรื่องราวและการกระทำต่าง ๆ วิธีค้นหาหลักการของเรื่องราวและสิ่งสำเร็จรูปใด ๆ จะต้องเริ่มด้วยการแยกสิ่งสำเร็จรูปนั้นออกมาเป็นส่วนย่อย ๆ เสียก่อน เพื่อตรวจสอบว่าส่วนย่อยเหล่านั้นทำหน้าที่และมีความสัมพันธ์อะไรบ้าง จากนั้นก็พยายามค้นหาว่าแต่ละส่วนย่อยเหล่านั้นต่างเกี่ยวข้องกับ

พาดพิงอาศัยสัมพันธ์กันอย่างไร เมื่อรู้แล้วก็สามารถสรุปใจความของเรื่องนั้นได้ว่า การที่ทุกส่วน เหล่านั้นสามารถทำงานร่วมกันหรือเกาะกลุ่มกันเป็นเรื่องระบบอยู่ได้ก็เพราะมีกฎเกณฑ์หรือ หลักการใดเป็นตัวควบคุม ซึ่งก็คือคำถามวิเคราะห์หลักการนั่นเอง ฉะนั้นการค้นหาหลักการจึงต้อง อาศัยความสามารถทั้งการวิเคราะห์ความสำคัญ และความสัมพันธ์รูปแบบการวิเคราะห์หลักการ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

3.1 คำถามวิเคราะห์โครงสร้าง แยกตามลักษณะของสิ่งสำเร็จรูป คือ

3.1.1 ถ้าเป็นวัตถุสิ่งของ จะถามถึงลักษณะของวิธีรวมตัวของ ส่วนประกอบย่อย ๆ ที่เชื่อมโยงยึดเหนี่ยวเป็นอันเดียวกัน ไม่ใช่ถามถึงรูปพรรณสัณฐานหรือ ส่วนประกอบภายนอกสิ่งนั้น

3.1.2 ถ้าเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ จะถามถึงโครงสร้างของ การจัดระบบงาน การลำดับขั้นตอนก่อนหลัง รูปแบบ และวิธีผสมส่วนย่อย ๆ เข้าด้วยกัน

3.2 คำถามวิเคราะห์หลักการ หลักการ คือ ความจริง แม่บทที่บรรดาเรื่องราว และการกระทำต่าง ๆ ยึดถือเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยปกติข้อความ และการกระทำใด ๆ มักจะไม่กล่าวถึงหลักการของเรื่องราวนั้นกันตรง ๆ เลย แต่ก็อาจจับแฉะนั้นได้ โดยสังเกตที่ถ้อยคำสำนวนและภาษาที่ใช้ คอยจับหางเสียงของเรื่อง ดูตัวอย่าง หรือสูตรและกฎที่ เรื่องนั้นนำมาอ้างอิงและกล่าวบ่อย ๆ ก็พอจะจับหลักการได้ แง่มุมที่ควรถามเกี่ยวกับการวิเคราะห์ หลักการ ได้แก่ ถามถึงคติ ทักษะ วิธีและหลักการที่ใช้ในการดำเนินงาน ถามให้วิจารณ์ผลสรุป วัตถุประสงค์ เหตุผล และความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งเหล่านั้น

6. ขั้นตอนการสอนอ่านเชิงวิเคราะห์

กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอขั้นตอนการสอนอ่านเชิงวิเคราะห์ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 21)

ขั้นที่ 1 รวบรวมข้อมูล คือ รับรู้เรื่องราวและเข้าใจความหมายจากการสังเกต สนทนาซักถามเล่าเรื่อง บริบท ท่าทาง จากข่าวสาร ข้อมูลจากหนังสือต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ คือ คิดวิเคราะห์ จำแนกและจับใจความสำคัญของเรื่องได้ว่า ใคร ทำอะไร กับใคร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร และผลเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุป คือ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปประเมินความน่าจะเป็น น่าเชื่อถือ สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม หาหลักฐานประกอบการตัดสินใจเชิงเหตุเชิงผล

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำไปใช้ คือ นำผลจากการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง เลือกอย่างเหมาะสมแล้วนำไปใช้

แบบฝึกทักษะ

แบบฝึกหัดหรือแบบฝึกทักษะเป็นสื่อประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียน ก่อให้เกิดนิสัยรักการอ่าน รักการค้นคว้าเพิ่มพูนทักษะการอ่าน การคิดการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

1. ความหมายของแบบฝึกทักษะ

Good (1973, p 224) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง งานหรือการบ้านที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำเพื่อทบทวนความรู้ที่เรียนไปแล้ว และเป็นการฝึกทักษะการใช้กฎหรือสูตรต่าง ๆ ที่เรียนไป

Brown. (1985, p 88) ให้ความหมายแบบฝึกใกล้เคียงกันว่า หมายถึง ชุดของสื่อประสมที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อหลายอย่างรวมกันเพื่อสอนเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองไม่ต้องอาศัยครูผู้สอนโดยตรง

แบบฝึกทักษะ คือ การจัดประสบการณ์การฝึกหัดเพื่อให้นักเรียนศึกษาและเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้องอย่างหลากหลายและแปลกใหม่ (สมศักดิ์สินธุระเวชญ์, 2540, หน้า 406)

คำพันธ์ กำพูชโช (2536, หน้า 28) กล่าวว่า แบบฝึกด้วยตนเองเป็นชุดการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ให้ครูใช้เป็นเอกสารค้นคว้าเพื่อพัฒนามโนทัศน์ด้านการสอนที่ครูต้องการพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังนั้นแบบฝึกด้วยตนเองจึงอาจเป็นชุดการสอนชนิดหนึ่งก็ได้

ประพนธ์ จ้ายเจริญ (2536, หน้า 8) ให้ความหมายของแบบฝึกว่า แบบฝึก หมายถึง สิ่งที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนกระทำเพื่อฝึกเนื้อหาต่าง ๆ ที่ได้เรียนไปแล้วให้เกิดความชำนาญและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

มานพ ตรัยตรากุล (2543, หน้า 28) ได้ให้ความหมายว่า แบบฝึกด้วยตนเอง หมายถึง ชุดของสื่อประสมที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ สำหรับให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรการฝึกมุ่งหวัง โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องเข้ารับการฝึกเนื้อหาสาระโดยตรง แต่จะสามารถศึกษาได้จากแบบฝึกด้วยตนเองและสามารถประเมินผลด้วยตนเอง

อัจฉรา ชิวพันธ์และคณะ (2532, หน้า 102) ให้ความหมายแบบฝึกว่า แบบฝึก หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมความเข้าใจ และเสริมเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วนที่ช่วยให้นักเรียนได้ปฏิบัติและนำเอาความรู้ไปใช้ได้อย่างแม่นยำ ถูกต้อง และคล่องแคล่ว

อดุลย์ ภูปลี้ม (2539, หน้า 24) กล่าวว่า แบบฝึกมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนทักษะทางภาษามาก เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น สามารถจดจำเนื้อหา

ในบทเรียนและคำศัพท์ต่าง ๆ ได้คงทน ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานในขณะที่เรียน ทราบความก้าวหน้าของตนเองสามารถนำแบบฝึกมาทบทวนเนื้อหาเดิมด้วยตนเองได้ นำมาวัดผลการเรียนหลังจากที่เรียนแล้วตลอดจนสามารถทราบข้อบกพร่องของนักเรียนและนำไปปรับปรุงแก้ไขได้ทันท่วงทีซึ่งจะมีผลทำให้ครูประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและลดภาระได้มาก นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

วิชุลดา คงนุรัตน์ (2539, หน้า 27) ได้กล่าวถึงแบบฝึกทักษะภาษาไทยไว้ว่า เป็นสื่อประกอบการสอนประเภทหนึ่ง ที่ช่วยพัฒนาทักษะด้านใดด้านหนึ่งที่มีหลายรูปแบบ แล้วแต่เนื้อหาที่ต้องการพัฒนาการสร้างจะต้องอาศัยหลักจิตวิทยา ตลอดจนถึงขั้นตอนที่ถูกต้อง เหมาะสม และที่สำคัญครู นักเรียน จะต้องรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี

สุนี กฤตสิน (2542, หน้า 65) กล่าวไว้ว่า แบบฝึกที่ดีและมีประสิทธิภาพช่วยทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จ ในการฝึกทักษะได้เป็นอย่างดี แบบฝึกที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยที่สำคัญของครู ทำให้ครูลดภาระการสอนลงได้ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามความสามารถของตนเพื่อความมั่นใจในการเรียนได้เป็นอย่างดี

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า แบบฝึกหัดหรือแบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนการสอนอีกแบบหนึ่งให้ผู้เรียนใช้ฝึกปฏิบัติหลังการเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ แบบฝึกทักษะยังช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วและทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญและประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

มะลิ อัจฉริยะ (2540, หน้า 17) ได้ให้ทัศนะประโยชน์และความสำคัญของแบบฝึกทักษะที่ดีมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการฝึกทักษะได้เป็นอย่างดี แบบฝึกทักษะที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยที่สำคัญของครู ทำให้ครูลดภาระการสอนลง ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ และเพิ่มความมั่นใจในการเรียนได้เป็นอย่างดี

นภาพร พรมแดง (2547, หน้า 24) กล่าวถึงแบบฝึกนั้นมีความสำคัญต่อนักเรียนและครูผู้สอนในด้านตัวนักเรียนนั้น ทำให้นักเรียนได้เกิดทักษะ เกิดความรู้ ความชำนาญในการฝึกฝน และยังสามารถมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองได้ จนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ในด้านครูผู้สอนแบบฝึกทักษะเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยให้ครูผู้สอนมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ในการเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้นสามารถให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดทบทวนเนื้อหาเดิมได้ด้วยตนเอง ประหยัดเวลาแบบฝึกที่ดีและมีประสิทธิภาพช่วยทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ในการฝึกทักษะได้เป็นอย่างดี แบบฝึกทักษะที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยที่สำคัญของครู

ทำให้ครูลดภาระในการสอนลงได้ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามความสามารถของตนเอง ความมั่นใจในการเรียนได้เป็นอย่างดี

วรสุดา บุญยไวโรจน์ (2536, หน้า 5 อ้างอิงใน วุฒิ ฤนอมวิริยะกุล, 2547, หน้า 29) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการสอนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทำความเข้าใจ ฝึกฝน จนเกิดแนวคิดที่ถูกต้อง และเกิดทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้แบบฝึกหัดยังเป็นเครื่อง ช่วงบ่งชี้ให้ครูทราบว่า ผู้เรียนหรือผู้ใช้แบบฝึกมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน และสามารถ นำความรู้ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีจุดเด่นที่ควรส่งเสริมหรือมีจุดด้อยที่ต้องปรับปรุงแก้ไข อย่างไร แบบฝึกหัดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทุกคนใช้ในการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ และ พัฒนาทักษะของนักเรียนในวิชาต่าง ๆ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545, หน้า 131) กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกเป็นเทคนิคการสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนทำแบบฝึกมาก ๆ จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น เพราะนักเรียนนำความรู้ที่เรียนมาแล้ว มาฝึกให้เกิดความเข้าใจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการสอนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียน ได้ศึกษาทำความเข้าใจ ฝึกฝนจนเกิดแนวคิดที่ถูกต้อง และเกิดทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การให้ นักเรียนทำแบบฝึกมาก ๆ จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น เพราะนักเรียนนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี

วรสุดา บุญยไวโรจน์ (2536, หน้า 28) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีไว้ดังนี้

1. แบบฝึกทักษะที่ดี ควรมีความชัดเจนทั้งคำสั่งและวิธีทำ คำสั่งหรือตัวอย่างแสดง วิธีทำไม่ยาวเกินไป เพราะจะทำให้เข้าใจยาก ควรปรับปรุงให้ง่าย เหมาะสมกับผู้ใช้ ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง

2. แบบฝึกทักษะที่ดี ควรมีความหมายต่อผู้เรียน และตรงกับจุดมุ่งหมายของการฝึก ลงทุนน้อย ใช้ได้นาน และทันสมัย

3. ภาษาและภาพที่ใช้ในแบบฝึกทักษะ ควรเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานความรู้ ของผู้เรียน

4. แบบฝึกทักษะที่ดี ควรฝึกเป็นเรื่อง ๆ แต่ละเรื่องไม่ควรยาวเกินไป แต่ควรมี กิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ และไม่เบื่อหน่ายในการทำ และเพื่อฝึก ทักษะใดทักษะหนึ่งจนเกิดความชำนาญ

5. แบบฝึกทักษะที่ดี ควรมีทั้งแบบกำหนดคำตอบให้ แบบให้ตอบโดยเสรี การเลือกใช้คำ ข้อความ หรือรูปภาพในแบบฝึกทักษะ ควรเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคย และตรงกับ ความสนใจของนักเรียน เพื่อว่าแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้น จะได้ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน และพอใจ แก่ผู้ใช้ ซึ่งตรงกับหลักการเรียนรู้ที่ว่า เด็กมักจะเรียนรู้ได้เร็ว ในการกระทำที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ

6. แบบฝึกทักษะที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ให้รู้จักค้นคว้า รวบรวมสิ่งที่พบเห็นบ่อย ๆ หรือสิ่งที่ตนเองเคยใช้ จะทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น และ จะรู้จักนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง มีหลักเกณฑ์ และมองเห็นว่าสิ่งที่เขา ได้ฝึกฝนนั้น มีความหมายต่อเขาตลอดไป

7. แบบฝึกทักษะที่ดี ควรตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนแต่ละคน มีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความต้องการ ความสนใจ ความพร้อม ระดับสติปัญญา ประสบการณ์ ฯลฯ ฉะนั้น การทำแบบฝึกทักษะแต่ละเรื่องควรจัดทำให้มากพอ และมีทุกระดับ ตั้งแต่ ง่าย ปานกลาง จนถึงระดับค่อนข้างยาก เพื่อว่านักเรียนที่เรียนอ่อน ปานกลาง และเก่ง จะได้ เลือกทำได้ตามความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการทำแบบฝึกทักษะ

8. แบบฝึกทักษะที่ดี ควรสามารถวัดความสนใจของนักเรียนได้ตั้งแต่หน้าปก ไปจนถึงหน้าสุดท้าย

9. แบบฝึกทักษะที่ดี ควรเป็นแบบฝึกทักษะที่สามารถประเมิน และจำแนก ความเจริญงอกงามของนักเรียนได้ด้วย

กุศยา แสงเดช (2545, หน้า 25) กล่าวว่า แบบฝึกที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ หลาย ๆ ด้านตรงตามเนื้อหา เหมาะสมกับวัย ความสามารถ เวลา ความสนใจและสภาพปัญหา ของผู้เรียนลักษณะของแบบฝึกที่ดี แบบฝึกทักษะที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของผู้เรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย ๆ
4. ใช้เวลาที่เหมาะสม
5. มีสิ่งที่น่าสนใจและถ้าทนายให้แสดงความสามารถ
6. ควรมีข้อเสนอแนะในการใช้
7. มีให้เลือกตอบทั้งแบบจำกัดและแบบเสรี
8. ถ้าเป็นแบบฝึกที่ต้องการให้ผู้ทำศึกษาด้วยตนเอง แบบฝึกนั้นควรมีหลายรูปแบบ และให้มีความหมายแก่ผู้ฝึกทำด้วย

9. ควรใช้สำนวนภาษาง่าย ๆ ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุก

10. ปลูกความสนใจและใช้หลักจิตวิทยา

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี ควรมีความเหมาะสมกับวัยผู้เรียน มีคำชี้แจงสั้นๆ คำนี้ถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ครอบคลุม และสอดคล้องกับเนื้อหา รูปแบบน่าสนใจ และคำสั่งชัดเจน

4. หลักในการสร้างแบบฝึก

โรจนา แสงรุ่งรวี (2531, หน้า 20) กล่าวถึงการสร้างแบบฝึกทักษะให้มีประสิทธิภาพไว้ว่า

1. ครูควรจัดสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก
2. มีจุดมุ่งหมายว่าจะฝึกด้านใด ตามลำดับความยากง่าย
3. ความแตกต่างระหว่างบุคคลมีแตกต่างกัน
4. ใช้แบบฝึกหัดต่างๆ สั้นๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจง่าย ไม่เบื่อหน่าย
5. แบบฝึกทักษะต้องมีความถูกต้อง อย่ามีข้อผิดพลาด
6. คำนี้ถึงความเหมาะสมและความสนใจ

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544, หน้า 14) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น
 - 1.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะทำการสอน
 - 1.2 ปัญหาการผ่านจุดประสงค์ของผู้เรียน
 - 1.3 ผลจากการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
 - 1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ศึกษารายละเอียดในหลักสูตร เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์แต่ละกิจกรรม
3. พิจารณาแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการสร้างแบบฝึก และเลือกเนื้อหาในส่วนที่จะสร้างแบบฝึกนั้น กำหนดเป็นโครงเรื่องไว้
4. ศึกษารูปแบบการฝึกจากเอกสารตัวอย่าง
5. ออกแบบชุดฝึกแต่ละชุดให้มีรูปแบบที่หลากหลาย น่าสนใจ
6. ลงมือสร้างแบบฝึกในแต่ละชุด พร้อมทั้งข้อทดสอบก่อนและหลังเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้
7. ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
8. นำไปทดสอบใช้ บันทึกผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง
9. ปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

10. นำไปใช้จริงและเผยแพร่

นิพนธ์ สุขปรีดี (2537, หน้า 169) กล่าวว่า ขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกทักษะมีดังนี้

1. สำรวจปัญหาและความต้องการ เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปแล้วว่า บรรลุผลตามจุดประสงค์หรือไม่ รวบรวมปัญหาและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหรือความต้องการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์

2. กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบฝึกทักษะให้ชัดเจนเพื่อตอบคำถามว่า สร้างแบบฝึกทักษะเพื่ออะไร ต้องการให้นักเรียนเป็นอย่างไร

3. วิเคราะห์คำในแต่ละจุดประสงค์ว่าประกอบด้วยคำและความหมายว่าอย่างไร คำใดมักจะมีปัญหาในการอ่านและเขียน รวบรวมคำเหล่านั้นไว้

4. ศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาการอ่านของนักเรียนในแต่ละชั้นว่าเด็กแต่ละวัยมีความสนใจในเรื่องอะไร เช่น จิตวิทยาการอ่านที่นำมาใช้ในการสร้างแบบฝึกทักษะ การอ่านประกอบด้วย

4.1 ความใกล้ชิด คือ ถ้าใช้สิ่งเร้าและการตอบสนองใกล้เคียงกัน จะสร้างความพอใจให้แก่ผู้เรียน

4.2 การฝึกหัด คือ การให้ผู้เรียนได้ทำซ้ำ ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่แม่นยำ

4.3 กฎแห่งผล คือ การให้ผู้เรียนได้ทราบผลการทำงานของตนด้วยการเฉลยคำตอบ จะช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขและเป็นการสร้างความพอใจให้แก่ผู้เรียนได้

4.4 การจูงใจ คือ การจัดแบบฝึกหัดเรียงลำดับจากแบบฝึกที่ง่ายและสั้นไปสู่เรื่องที่ยาวและยากขึ้น ควรมีภาพประกอบและมีหลายรูปแบบ

4.5 กำหนดกรอบการสร้างแบบฝึกทักษะว่าประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้างแต่ละเรื่องควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง มีความยาวเพียงไร จะนำเสนอโดยใช้รูปภาพประกอบหรือไม่

4.6 ลงมือเขียนแบบฝึกแต่ละชุด

4.7 นำแบบฝึกทักษะนั้นไปให้ผู้ชำนาญการตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา เช่น ครูสอนภาษาไทยที่มีประสบการณ์ ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น แล้วนำไปทดลองกับนักเรียน จำนวน 3 คน (อ่อน กลาง เก่ง) เพื่อรวบรวมข้อมูลนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

4.8 จัดพิมพ์หรืออัดสำเนาแบบฝึกทักษะเพื่อให้นักเรียนนำไปใช้เสริมการเรียนการสอนภาษาไทย

ป PL
4157
๑๕๕๗
๒๕๕๕

25

สำนักหอสมุด

1.5989103

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า หลักในการสร้างแบบฝึกนั้น สํารวจปัญหาที่เกิดขึ้น กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบฝึก ศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ออกแบบชุดฝึกให้น่าสนใจเหมาะสมกับวัย มีการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะก่อนนำไปใช้

29 ส.ค. 2555

5. การทดสอบหาประสิทธิภาพแบบฝึก

บุญชม ศรีสะอาด (2541, หน้า 41) กล่าวถึงการดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพแบบฝึก ดังนี้

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ ทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมของผู้รับการฝึก 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดประสิทธิภาพเป็น E_1 คือ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการกระทำแบบฝึกหัดและประกอบกิจกรรม (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของคะแนนการทดสอบหลังการฝึก (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์) นั่นคือ E_1/E_2

การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง เป็นการประเมินผลที่ต่อเนื่องซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรมย่อย ๆ หลายพฤติกรรมซึ่งเรียกว่า "กระบวนการของผู้เข้ารับการฝึก" ที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรมและรายงานกลุ่ม

การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย เป็นการประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้ารับการฝึก โดยพิจารณาจากการทดสอบหลังการฝึก

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของแบบฝึกโดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำ นิยมตั้งไว้ 80/80, 85/85, หรือ 90/90 สำหรับเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เพราะเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมตามระยะเวลา ไม่สามารถเปลี่ยนการวัดได้ทันทีที่เรียนเสร็จไปแล้ว การทดลองประสิทธิภาพโดยใช้สูตรดังกล่าวข้างต้นต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. แบบเดี่ยว (1 : 1) การนำแบบฝึกไปทดลองใช้กับผู้เข้ารับการฝึก 1 - 3 คน โดยทดลองกับผู้เข้ารับการฝึก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสูง กลุ่มกลาง และกลุ่มต่ำในการทดลองแต่ละครั้ง ต้องมีการปรับปรุงสื่อการฝึกให้ดีขึ้น

2. แบบกลุ่มย่อย (1 : 10) การนำแบบฝึกที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับผู้เข้ารับการฝึก 6 - 10 คน ที่มีความสามารถละกัน แล้วทำการปรับปรุงสื่อการฝึกให้ดีขึ้น

3. แบบภาคสนาม (1 : 100) การนำแบบฝึกไปทดลองใช้จริงในการฝึกที่มีผู้เข้ารับการฝึกตั้งแต่ 30 - 100 คน หากการทดลองในภาคสนามได้ค่า E_1 และ E_2 ไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จะต้องปรับปรุงแบบฝึกและทำการทดสอบหาประสิทธิภาพซ้ำอีก

เมื่อทดลองแบบฝึกภาคสนามแล้ว ให้เทียบค่า E_1/E_2 ที่หาได้จากแบบฝึกไปเทียบกับ E_1/E_2 ของเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อดูว่าเราจะยอมรับประสิทธิภาพหรือไม่ การยอมรับประสิทธิภาพให้ถือค่าแปรปรวน 2.5% นั่นคือประสิทธิภาพของแบบฝึกไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์เกิน 5% แต่โดยปกติเราจะกำหนดไว้ 2.5% เช่น เราตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ 90/90 เมื่อทดลองแบบ 1:100 แล้วแบบฝึกนั้นมีประสิทธิภาพ 87.5/87.5 เราก็สามารถยอมรับได้ว่าแบบฝึกนั้นมีประสิทธิภาพ การยอมรับประสิทธิภาพของแบบฝึกมี 3 ระดับ คือ (1) สูงกว่าเกณฑ์ (2) เท่าเกณฑ์ (3) ต่ำกว่าเกณฑ์แต่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีและจิตวิทยาการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย มีส่วนเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้ของนักการศึกษาหลายท่าน ที่มีความสอดคล้อง และสมควรนำมาพิจารณาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ดังนี้

1. ทฤษฎีของกาเย่

จวีลักษณะ บุนยะกาญจน (2535, หน้า 19-25) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่สรุปได้ว่า กาเย่ (Gagne) ได้ให้พฤติกรรมการเรียนรู้ซึ่งแนวทางอันจะนำไปสู่การอ่าน 8 ระดับ คือ

1. Signal Learning อาการตอบสนองที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือโดยอัตโนมัติที่ได้เรียนรู้ มาก่อน
2. Stimulus Response Learning การเรียนรู้ของนักเรียนเริ่มด้วยการเร้า และการตอบสนอง
3. Motor Chaining คือ มีการเร้าที่ต้องการให้ตอบสนองเป็นอนุกรมติดต่อกัน โดยเฉพาะ ด้านใน Motor Skill
4. Verbal Chaining เป็นการเรียนรู้ชนิดตอบสนองด้วยคำพูดที่ติดต่อกัน
5. Multiple Discrimination คือ สามารถแยกแยะรายละเอียดของเนื้อหาโดยบอกถึง ความสำคัญในเนื้อเรื่อง
6. Concept Formation คือ การแยกความแตกต่างของสิ่งเร้า จนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอด
7. Principle Formation คือ การเรียนรู้ถือหลักการต่าง ๆ ที่อาจโยงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนรู้ระหว่างของตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไป
8. Problem Solving เป็นการนำหลักการมาใช้คิดเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ออกมาในการตัดสินใจแก้ปัญหา

เพชรสุดา เพชรใส (2542 ,หน้า 103) ได้กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ กายเอ่ (Robert M. Gagne) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ รวม 4 ขั้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การเรียนรู้ข้อเท็จจริง (Factual Learning) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ไปแล้ว จะแสดงพฤติกรรม โดยระบุ ชื่อ วัน เดือน ปี สถานที่ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้
2. การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Conceptual Learning) เมื่อบุคคลเรียนรู้ในขั้นที่ 1 แล้ว จะสามารถบอกความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้
3. การเรียนรู้การใช้กฎเกณฑ์ (Principle Learning)เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ในขั้นที่ 2 แล้ว บุคคลจะเรียนรู้ในขั้นที่ 3 คือ การอธิบายและการแสดงความสัมพันธ์ของความคิดรวบยอดต่าง ๆ ได้
4. การเรียนรู้การแก้ปัญหา (Problem Solving) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ในขั้นที่ 3 แล้ว บุคคลจะ เรียนรู้ในขั้นที่ 4 คือ สามารถประยุกต์กฎเกณฑ์ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้

จากที่กล่าวมา กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ กายเอ่ สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของนักเรียน เริ่มด้วยการรู้ และการตอบสนอง ซึ่งการเรียนรู้คือหลักการโยงความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ในการที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอด การใช้กฎเกณฑ์ และการแก้ปัญหา

2. ทฤษฎีของบลูม

จวีลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน (2535, หน้า 21) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของบลูม (Bloom) สรุปได้ว่าบลูม ได้กำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการอ่านได้ ดังนี้

1. Cognitive Domain เป็นพฤติกรรมในด้านกิจกรรมของสมอง จำแนกได้เป็นส่วนย่อย 6 ระดับ คือ
 - 1.1 ความรู้ คือ รู้ในข้อเท็จจริงต่างๆ รู้สิ่งที่เฉพาะ แนวทาง เงื่อนไข แนวโน้ม โครงการหลักการ และกระบวนการ
 - 1.2 ความเข้าใจ มีความสามารถในการแปลความ ตีความ โยงความสัมพันธ์ อธิบาย แนะนำ บอกแนวโน้มได้
 - 1.3 การประยุกต์ เป็นความสามารถที่สามารถนำหลักต่างๆ มาใช้ได้อย่างถูกต้อง คือ แก้ปัญหา ได้ สรุปความคิดรวบยอดได้
 - 1.4 วิเคราะห์ สามารถจำแนกจากส่วนรวมมาเป็นส่วนย่อยได้ พิจารณาเหตุผลหาความสัมพันธ์ของส่วนย่อยต่างๆ นั้นได้ และมองเห็นโครงสร้างของส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นส่วนใหญ่

1.5 สังเคราะห์ ความสามารถในการรวบรวมประเด็นย่อยต่าง ๆ ส่วนย่อย อาจมาจากแหล่งต่าง ๆ กัน เมื่อสังเคราะห์แล้วจะเป็นรูปแบบหรือโครงสร้างใหม่ การสังเคราะห์เป็น พฤติกรรมเกี่ยวกับ ความคิดริเริ่ม แต่อาจจะไม่เป็นความคิดที่เสรีทั้งหมด เพราะมีขอบเขตจำกัด ของปัญหา หรือขอบข่าย ของงาน

1.6 การประเมินผล เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่า เกณฑ์การตัดสิน อาจขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายใน หรือภายนอกตัวบุคคล แล้วแต่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

2. Affective Domain เป็นพฤติกรรมในด้านความรู้สึก อารมณ์ ทศนคติที่เป็นผล มาจากการเรียนรู้ แยกได้ดังนี้

2.1 การยอมรับ เป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้า เช่น ความพอใจ การยอมรับ การรับฟัง หรือความตั้งใจ

2.2 การตอบสนอง คือ การมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้า เช่น พอใจในสิ่งที่เรียน ความเต็มใจที่จะร่วม กิจกรรม มีความรู้สึกชื่นชม มีความเชื่อและเห็นคุณค่า

2.3 การรวบรวม จากการที่พอใจหรือยอมรับ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนจะ เกิดความคิด รวบรวมเฉพาะตน สามารถจะรวบรวม จัดระบบ ซึ่งตรงกับอุดมคติหรือความต้องการ ของตน คุณลักษณะเฉพาะตัว เมื่อเกิดความพอใจในการเรียน จะยอมรับเอามาเป็นความคิด ความเชื่อซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

3. Psychomotor Dormain เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกที่เห็นได้จากการกระทำ เช่น การรับรู้ การเลียนแบบ และสามารถริเริ่มกระทำด้วยตนเองหรือเกิดแนวคิดใหม่ ปฏิบัติฝึกเพลง ไปจากหลักการเดิม กันยา สุวรรณแสง (2532, หน้า 155-156) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของบลูม (Bloom) สรุปได้ว่า

บลูม ได้จำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถนำมาใช้ในการอ่านเป็น 3 จำพวก ดังนี้

1. พฤติกรรมทางสมอง (Cognitive Domain) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้าน ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ ความคิด การวิเคราะห์สังเคราะห์ การประเมินค่าและการนำความรู้ ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้ พฤติกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การเรียนรู้ข้อเท็จจริง (Facts) การเรียนรู้ ความคิดรวบยอด (Concepts) การเรียนรู้หลักการ (Concepts) หรือกฎเกณฑ์ (Rules) และ การเรียนรู้แก้ปัญหาต่างๆ (Problem Solving)

2. พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อและประสาท หรือด้านทักษะการใช้อวัยวะต่างๆ (Psychomotor Dormain) เป็นการเรียนรู้ให้เกิดความชำนาญหรือทักษะการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ

การเปลี่ยนแปลง ในด้านความชำนาญนี้เกิดทักษะ (Skill) ทางร่างกาย (Physical Skill) และทักษะทางจิตใจ (Psychological Skill) หรือทักษะทางอารมณ์ อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ทักษะทางกลไกการสัมผัส (Sensorimotor Skill) เป็นกลไกที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ไม่ซับซ้อน เช่น การเดินรำ การเล่นกีฬา

2.2 ทักษะกลไกการรับรู้ (Perceptual-motor Skill) เป็นทักษะที่มีความซับซ้อน เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความจำและการคิด เช่น การวาดภาพ ต้องคิด จินตนาการ จำได้

3. พฤติกรรมด้านอารมณ์ ด้านความคิด หรือด้านจิตใจ (Affective Domain) เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ หรืออารมณ์ หรือความรู้สึก ได้แก่ การทำให้อื่นเกิดความพอใจ เกิดรสนิยมน เกิดเจตคติ และค่านิยม หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน เช่น ความภูมิใจ ความศรัทธา การเห็นคุณค่า ฯลฯ

สุรวงศ์ โค้วตระกูล (2537, หน้า 184-187) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของบลูม (Bloom) สรุป ได้ว่า บลูม ได้จัดกลุ่มวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัยและด้านเจตพิสัยของการศึกษา ด้านที่กำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการอ่านได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) บลูม แบ่งความรู้ออกเป็น 3 หมวด ดังนี้

1.1 ความรู้ที่เกี่ยวกับความจริงเฉพาะต่างๆ โดยมีความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความของสิ่งต่างๆ เช่น คำจำกัดความของคำว่า นาม กริยา เป็นต้น

1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการที่จะใช้เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการแบ่ง ประเภท หรือจัดกลุ่ม เช่น การปกครองแบบประชาธิปไตย และการปกครองแบบอิตาลีปไตย

2. ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจในความรู้ที่เรียน โดย สามารถอธิบายด้วยคำพูดของตนเอง หรืออาจแปลความหมาย (Translation) หรือตีความหมาย (Interpretation) ได้ หรืออาจบอกผลตามการกระทำได้

3. การนำความรู้ไปประยุกต์ (Application) หมายถึง ความสามารถจะนำสิ่งที่เรารู้มาใช้ ในประสบการณ์ชีวิตประจำวัน เช่น ถ้านักเรียนหาพื้นที่ของสี่เหลี่ยมผืนผ้าในห้องเรียน สามารถที่จะหาพื้นที่ของสนามที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าได้

4. การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถที่จะรวบรวมสิ่งที่เรารู้ออกเป็นส่วนย่อย และแสดงความสัมพันธ์ของส่วนย่อยเหล่านั้น เช่น สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ประโยคใดเป็นข้อความจริง และประโยคใดเป็นความคิดเห็น ฯลฯ

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถที่จะรวบรวมสิ่งที่เรียนรู้ หรือ ประสบการณ์เข้าเป็นส่วนรวมเป็นสิ่งใหม่ เช่น การเขียน Term paper เกี่ยวกับวิชาที่เรียน

6. การประเมินผล หมายถึง ความสามารถที่จะใช้ความรู้ที่เรียนมาในการตัดสินใจ วิจัย คุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้ได้ หรือประสบการณ์จากการอ่านหรือฟัง เช่น หลังจากอ่านหนังสือ จบแล้ว สามารถตัดสินใจว่าหนังสือดีหรือไม่ดีอย่างไร

วัตถุประสงค์ด้านเจตพิสัย แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การรับหรือการใส่ใจ (Receiving or Attending) หมายถึง สภาพที่ผู้เรียนเริ่มที่จะ เตรียมรับตอบสนองสิ่งเร้าที่อยู่รอบตัว

2. การตอบสนอง (Responding) หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้วยความเต็มใจ หรือแสดงความพอใจในการตอบสนอง

3. การเห็นคุณค่า (Valuing) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมตอบสนองเพราะเห็น คุณค่าของสิ่งที่เรียนด้วยตนเอง แบ่งออกเป็น

3.1 การยอมรับค่านิยม (Acceptance of Value) หมายถึง การที่ผู้เรียนเชื่อว่า สิ่งนั้น มีค่านิยมที่ควรยอมรับ เช่น นักเรียนชอบเรียนภาษาไทย เพราะมีค่านิยมว่าเป็นคนไทย ควรพูดภาษาไทยให้แตกฉาน

3.2 การที่ดีค่านิยมว่าสำคัญมากหรือน้อย (Preference for a Value) เช่น ผู้เรียนเห็นว่าภาษาไทยสำคัญกว่าภาษาอังกฤษ เพราะเป็นภาษาของชาติ

3.3 การมีการผูกมัดตนเอง (Commitment) หมายถึง การยอมรับตนเองและ ผู้อื่นว่าค่านิยมอันใดอันหนึ่งเป็นสิ่งที่ตนยึดถือ และจะพยายามอุทิศตนทำงานเพื่อค่านิยมนั้น

4. การรวบรวมค่านิยม (Organization) เป็นการรวบรวมค่านิยมหลายอย่างที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเข้าด้วยกัน หรืออาจเปรียบเทียบความสำคัญว่าค่านิยมใด มีความสำคัญมากหรือน้อย

5. การยอมรับค่านิยมเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาชีวิตที่มีผลต่อการแสดงออกทาง พฤติกรรม (Characterization) ค่านิยมจะเป็นแรงภายในที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับ พฤติกรรมในด้านกิจกรรมของสมองที่เกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจการประยุกต์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินผล พฤติกรรมในด้านความรู้สึก อารมณ์ ทศนคติ อันเป็นผลมาจากการ เรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การยอมรับการตอบสนองและการรวบรวมซึ่งเกิดจากความพอใจ ความเชื่อ ค่านิยม และ พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งเห็นได้จากการกระทำ เช่น การรับรู้ การเลียนแบบ

3. ทฤษฎีของเพียเจต์

จวีลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน (2535, หน้า 23-24) กล่าวถึงลำดับขั้นพัฒนาการความคิดตามทฤษฎีของ เพียเจต์ (Piaget) สรุปได้ว่า

อายุ ตั้งแต่เกิดถึง 2 ปี รู้ว่านั่นเป็นวัตถุที่แตกต่างจากตัวเอง รู้จักแสวงหาสิ่งเร้า รู้จดจำ สิ่งที่น่าสนใจ ภาษาพูดพัฒนาไม่เต็มที่ เข้าใจเรื่องราวโดยใช้ประสาทสัมผัส รู้จักเลียนแบบ ทำซ้ำ รู้ว่าวัตถุมีอยู่ยอมไม่สูญหาย

อายุ 2-7 ปี คิดเอาแต่ใจตัวเอง ไม่เข้าใจความคิดของผู้อื่น เห็นความเหมือนแต่ไม่เห็นความแตกต่าง ฉะนั้นถ้าวัตถุสองอย่างมีความคล้ายกันในบางลักษณะวัตถุทั้งสองอย่างนั้น ย่อมเหมือนกันในลักษณะอื่น ๆ ทั้งหมด ความสามารถทางภาษามีเพิ่มมากขึ้น รู้จักแยกประเภทและแบ่งชั้น เข้าใจเรื่องความเกี่ยวพัน เข้าใจจำนวนเลข สามารถคิดเลขออกโดยไม่ต้องใช้เหตุผล แต่ใช้ความคล่องแคล่วในเชิงเปรียบเทียบแทน เพราะรู้จักแบ่งพวกแบ่งชั้นแล้ว ลักษณะการพัฒนาการเริ่มพัฒนาการคิดเรื่องการทรงสภาวะเดิมของวัตถุ การทรงสภาวะเดิมของปริมาณ (อายุ 5 ปี) การทรงสภาวะเดิมของน้ำหนัก (อายุ 6 ปี) การทรงสภาวะเดิมของปริมาตร (อายุ 7 ปี)

อายุ 7-11 ปี รู้จักคิดอย่างใช้เหตุผล สามารถคิดย้อนกลับได้ (ในเชิงเลขคณิต) รู้จักแบ่งแยก จัดหมวดหมู่ ลำดับชั้น รู้จักจัดองค์ประกอบตามลดหลั่นจากเล็กไปหาใหญ่

อายุ 11-15 ปี สามารถคิดโดยไม่ต้องใช้วัตถุเป็นสื่อ สามารถคิดรวบยอดรู้จักวิเคราะห์ ความหมายและทดสอบสมมติฐานได้

ชนาริป พรกุล (2543, หน้า 184-185) กล่าวถึงทฤษฎีและแนวคิดของเพียเจต์ ซึ่งสรุปได้ว่า เพียเจต์เป็นนักจิตวิทยาผู้เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Theory of the development of intelligence) กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาเกิดขึ้นเมื่อบุคคลปะทะกับสิ่งแวดล้อมโดย บุคคลพยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการ 2 อย่าง คือ การดูดซึม (Assimilation) และการปรับให้เหมาะ (Accommodation)

กระบวนการทางสติปัญญา แบ่งเป็น 4 ขั้น โดยใช้ช่วงอายุเป็นตัวกำหนดคร่าว ๆ ดังนี้

1. ระยะใช้ประสาทสัมผัส (Sensorimotor stage) 0-2 ปี เด็กได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมด้วยประสาทสัมผัสและอวัยวะ
2. ระยะแรกเริ่มการคิดระยะเริ่มคิด (Pre operation stage) 2-7 ปี เด็กคิดยังไม่เป็นระบบ เด็กตัดสินใจจากการรับรู้ของตน
3. ระยะเริ่มคิดเป็นรูปแบบ (Concrete operation stage) 7-11 ปี เด็กสามารถคิดเป็นเหตุ เป็นผลเฉพาะเรื่องที่เป็นรูปแบบ

4. ระยะเวลาเป็นนามธรรม (Formal operation stage) 11-15 ปี เด็กเพิ่มความสามารถในการใช้ตรรกะในกระบวนการคิดมากขึ้น

องค์ประกอบที่มีผลต่อการเลื่อนขั้นของบุคคลจากขั้นหนึ่งไปขั้นต่อไปคือ วุฒิภาวะ การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การถ่ายทอดทางสังคม และการจัดระบบตนเอง

แนวคิดของเพียเจต์มีอิทธิพลต่อการศึกษา 2 เรื่อง คือ

1. เด็กเป็นนักคิดที่สามารถสร้างความเข้าใจต่อเหตุการณ์รอบตัวเอง ครูควรให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จากการค้นพบมิใช่จากการบรรยายของครู
2. ความรู้เป็นสิ่งที่สร้างได้ แต่ครูควรประเมินระดับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และพิจารณาประเภทของความสามารถที่เด็กจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้ให้เหมาะสม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เพียเจต์ เป็นนักจิตวิทยาที่กล่าวถึงเรื่องของการพัฒนาการทางสติปัญญา ว่าเกิดขึ้นเมื่อบุคคลปะทะกับสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลพยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการ 2 อย่าง คือ การดูดซึม และการปรับให้เหมาะสม ซึ่งกระบวนการทางสติปัญญา แบ่งเป็น 4 ขั้น โดยใช้ช่วงอายุเป็นตัวกำหนด คือ ระยะเวลาใช้ประสาทสัมผัสระยะแรกเริ่ม การคิดระยะ เริ่มคิด ระยะเริ่มคิดเป็นรูปแบบ และระยะคิดเป็นนามธรรม

4. ทฤษฎีของธอร์นไดค์

ประสาท อิศรปริดา (2523, หน้า 67-75) กล่าวถึงทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไดค์ ว่าเป็นผลงานที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลายทฤษฎีของธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike) คือ ทฤษฎีที่เน้นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า(S)กับความต้องการ(R) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ได้ด้วยการที่มนุษย์หรือสัตว์ได้เลือกเอาปฏิกิริยาตอบสนองที่ถูกต้องนั้น เชื่อมต่อกับสิ่งเร้าที่เหมาะสม หรือการเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็โดยได้สร้างสิ่งเชื่อมโยงหรือพันธะระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองให้เกิดขึ้นโดยการให้รางวัลเป็นตัวเสริมแรง โดยการทดลองขังแมวอายุ 8 เดือน ไว้ในกล่อง ผลไม้ที่มีคานบังคับ เพื่อดูว่าแมวจะใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหาที่จะกดคานเพื่อเปิดประตูออกมา กินปลาอย่างที่ว่าล่วงไว้ในขณะที่แมวหิวจัด จากการทดลอง 100 ครั้ง เข้า-เย็น วันละ 20 ครั้ง พบว่า แมวใช้วิธีการลองผิดลองถูกก่อนแล้วค่อย ๆ เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ด้วยวิธีการที่เป็นข้อสรุปด้วยตนเองได้ถูกต้อง โดยใช้เวลาน้อยลง แต่ได้ผลสัมฤทธิ์ที่พอใจ จึงสรุป กฎการเรียนรู้ได้ 3 กฎ ดังนี้

1. กฎแห่งความพร้อม คือ เมื่อบุคคลพร้อมที่จะทำแล้วได้ทำ เขาย่อมเกิดความพอใจแต่เมื่อ พร้อมที่จำทำแล้วไม่ได้ทำเขาจะเกิดความไม่พอใจ ความพร้อมตามความหมายนี้ หมายถึงวุฒิภาวะ พื้นฐาน ประสบการณ์เดิม และความพร้อมทางด้านจิตใจ ดังนั้นในการจัด

การเรียนการสอนของครู จึงต้องเตรียมความพร้อมของนักเรียน ความพร้อมของสื่อ อุปกรณ์ รวมทั้งตัวครูผู้สอน

2. กฎแห่งการฝึกหัด มี 2 กฎ คือ กฎแห่งการได้ใช้ ซึ่งหมายถึงพันธะหรือตัวเชื่อมระหว่าง สิ่งเร้ากับการตอบสนองจะเข้มแข็งขึ้น เมื่อได้ทำบ่อยๆ และการไม่ได้ใช้ หมายถึง เมื่อไม่ได้ฝึกบ่อยๆ หรือต่อเนื่อง ปฏิกริยาการตอบสนองต่อสิ่งเร้าก็จะอ่อนกำลังลง

3. กฎแห่งความพอใจ คือ เมื่อนักเรียนมีความพอใจก็แสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า เข้มแข็งขึ้น ดังนั้นการเสริมแรงโดยการให้รางวัลจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมากขึ้น

การประยุกต์ทฤษฎีของธอร์นไดค์ในการจัดการเรียนการสอน สามารถกระทำได้ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายการเรียนได้ชัดเจน คือ สามารถสังเกตการตอบสนองของนักเรียนได้

2. จัดแบ่งเนื้อหาการเรียนออกเป็นหน่วย ๆ ให้เรียนทีละหน่วยเพื่อให้เกิดความพอใจในผลที่ได้เรียนทีละหน่วย

3. การสอนต้องเริ่มจากหน่วยที่ง่ายไปหายากเสมอ

4. การให้รางวัลเสริมแรงเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน และสร้างแรงจูงใจภายใน และภายนอกให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดีเพื่อนักเรียนจะได้ถ่ายโอนการเรียนรู้จากในชั้นเรียนไปสู่สังคมภายนอก ได้อย่างดี

อาร์ พันธ์มณี (2534, หน้า 121-127) กล่าวถึงทฤษฎีสัมพันธเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (S) กับความต้องการ (R) ของธอร์นไดค์ (Edward L.Thorndike) ซึ่งสรุปได้ดังนี้ ทฤษฎีสัมพันธเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Edward L.Thorndike) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการ เชื่อมโยงระหว่าง สิ่งเร้ากับการตอบสนอง ที่มีออกมาในรูปแบบต่าง ๆ หลายรูปแบบ โดยการลองถูก ลองผิด (Trial and Error) จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดีหรือเหมาะสมที่สุด จากการทดลองของธอร์นไดค์ สรุปผลเป็นกฎการเรียนรู้ได้ ดังนี้

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) หมายถึง สภาพความพร้อมหรือมีวุฒิภาวะของผู้เรียนทั้งร่างกาย อวัยวะต่างๆ และจิตใจรวมทั้งพื้นฐานประสบการณ์เดิม สภาพความพร้อม ของ หู ตา ปะสาท สมอง และกล้ามเนื้อ

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) หมายถึง การที่ผู้เรียนฝึกหัด หรือกระทำซ้ำบ่อยๆ ย่อมจะทำให้เกิดความบริบูรณ์และถูกต้อง กฎแห่งการฝึกหัดแบ่งออกเป็น

2.1 กฎแห่งการใช้ (Law of Use) หมายถึง การฝึกฝน การตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เสมอ ย่อมทำให้เกิดพันธะแน่นแฟ้นระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองทำให้ความรู้คงอยู่คงทนถาวร และไม่ลืม

2.2 กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disuse) หมายถึง การไม่ได้ฝึกฝน หรือการไม่ได้ใช้บ่อยๆ ทำให้ความมั่นคงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองลดความเข้มลงหรืออาจทำให้ความรู้นั้นลืมเลือนไปได้

3. กฎแห่งความพอใจ (Law of Effect) กฎนี้เป็นผลทำให้เกิดความพอใจ กล่าวคือ ความพอใจจะทำให้สิ่งเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองมีความมั่นคง ในทางตรงข้าม หากไม่พอใจก็จะไม่อยากจะเรียนรู้และเป็นผลเสียต่อการเรียนรู้

การนำแนวคิดไปใช้ในการเรียนการสอนจากทฤษฎีของธอร์นไดค์ ดังกล่าวนักการศึกษาชื่อ ฟิทช์ (Fitch) ได้เสนอแนะการจัดการเรียนลำดับขั้นไว้ ดังนี้

1. ครูควรแยกเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อย ๆ และเพื่อเป็นการสร้างความพร้อมให้แก่ผู้เรียน ครูควรวางแผนจัดทำโครงการสอนและแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้า
2. ครูต้องวางแผนและกำหนดให้ชัดเจนในเรื่องการฝึกฝนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและเกิดความพอใจในการเรียนรู้
3. ครูต้องจัดกิจกรรม บทเรียน เป็นลำดับขั้นของการสอน คือ จะต้องสอนจากง่ายไปหายาก สอนจากสิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งไกลตัว

การนำกฎการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนการสอน

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนโดยการลองผิดลองถูก หรือการมีประสบการณ์จริงด้วยตนเอง เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจและอยากเรียนรู้ในโอกาสต่อไปอีก
2. การนำกฎแห่งความพร้อมมาใช้ หมายถึง การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพสูง เมื่อผู้เรียนมีความพร้อม จึงควรจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีความพร้อมทั้ง จิต กาย ภูมิหลัง และแรงจูงใจ
3. การนำกฎการฝึกหัดมาใช้ ผู้สอนไม่ควรสอนโดยเน้นความรู้อย่างเดียวแต่ควรสอนให้ตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้นั้น โดยสามารถนำไปใช้ได้ การนำสิ่งที่เรียนมาใช้บ่อยๆ จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ที่คงทนถาวร

5. จิตวิทยาวัยรุ่น

การจัดการเรียนการสอนอ่าน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้หลักจิตวิทยาเพื่อเป็นแนวทางไปสู่การวินิจฉัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อม วัย ความคิด

ความรู้สึก และ ความใฝ่ฝัน ความปรารถนา เพื่อจะได้จัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสม โดยมีนักการศึกษา และนักจิตวิทยากล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ (2536, หน้า 202-203) กล่าวถึงความต้องการของนักเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้ครูหรือผู้เกี่ยวข้องได้พิจารณาลักษณะนักเรียน และจัดประสบการณ์ กิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับลักษณะของเด็ก เพื่อจะได้พัฒนา ยิ่ง ๆ ขึ้นไป มีข้อที่น่าสนใจคือ เยาวชนต้องการที่จะมีความเจริญงอกงามทางด้านความคิด สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถที่จะแสดงความคิดอย่างชัดเจนสามารถอ่านและฟังด้วยความเข้าใจ เยาวชนต้องการที่จะพัฒนาคุณค่าทางคุณธรรม ศีลธรรม จรรยา ความมีน้ำใจ คุณค่าทางกฎหมาย และความรู้สึกรักธรรมชาติ ความมั่นคง ปลอดภัย และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา นอกจากให้ความรู้แล้วต้องอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะความเฉลียวฉลาดจะเกิดขึ้นได้ถ้าครูสอนให้รู้จักคิด วิचारณญาณ คิดกว้าง คิดไกล และคิดถูกต้อง ดังนั้นการฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ย่อมเป็น หนทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเติบโตเป็นเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ

นรา สมประสงค์ (2538, หน้า 129-130) กล่าวถึงพัฒนาการทางปัญญาของวัยรุ่นว่าเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ดังที่ เพียเจท์ ได้สรุปไว้ว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์จะถึงภาวะสูงสุด เมื่ออายุประมาณ 16 ปี ดังนั้นในวัยนี้จะมีความสามารถในการใช้เหตุผล เข้าใจความหมายของคำพูดได้อย่างถูกต้องมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม มีความสนใจในสิ่งต่างๆ นานขึ้น ชอบแสวงหาความจริง สนใจในปัญหาชีวิต ปัญหาสังคมและโลกภายนอกอย่างกว้างขวางขึ้น ชอบอภิปรายแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และมีมโนคติเกี่ยวกับตนเองตามความเป็นจริงมากขึ้นและ พัฒนาการที่สำคัญๆ ของวัยรุ่น มีดังนี้

1. มีความจำดี
2. มีสมาธิดี
3. เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
4. มีความคิดคืดงอกงาม
5. มีจินตนาการ
6. มีความเชื่อมั่นจริงจังและมั่นคง

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2538, หน้า 65-73) ได้กล่าวถึงจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น และแนวทางที่ครูภาษาไทยใช้ในการจัดกิจกรรม และประสบการณ์ต่างๆ

ขึ้น เพื่อเสริมให้นักเรียนได้มีความรู้ทักษะ และมีแนวทางการพัฒนาการทางภาษายิ่งขึ้นไปเพื่อสร้างบรรยากาศและสภาพการเรียนรู้การสอนให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ครูภาษาไทยจะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่า นักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถและความสนใจทางภาษาต่างกัน เด็กต่างเพศกันก็จะมี ความถนัดทางภาษาต่างกัน โดยส่วนรวมแล้วเด็กผู้หญิงจะมีความถนัด ความสามารถและทักษะทางภาษาสูงกว่าเด็กผู้ชาย ในระดับอายุเดียวกัน

2. ความพร้อม (Readiness) ความพร้อมเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งซึ่งครูควรคำนึงโดยปกติแล้วเด็กที่เข้ามาเรียน ในโรงเรียนมัธยมจะมีความพร้อมพอสมควร แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันในด้านนี้

3. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการ มีประสบการณ์ตรง การฝึกปฏิบัติ และการที่นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จะเป็นพฤติกรรมที่คงทน ถาวร และเมื่อนักเรียนเรียนแล้วจะไม่มี การลืม และในบางกรณีก็สามารถถ่ายทอดความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้

4. การเรียนรู้โดยมีจุดมุ่งหมาย (Purposeful Learning) ในสภาพการเรียนรู้การสอนโดยทั่วไป ครูควรตั้งจุดประสงค์ในการสอนเพื่อให้การเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายมีลำดับขั้นเห็นได้ชัด เป็นการแสดงลำดับขั้นของการเรียนรู้โดยมีจุดมุ่งหมาย พร้อมทั้งได้แสดงพฤติกรรมของครูควบคู่กันไปด้วย

5. การเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ นักเรียนจะมีความแคล่วคล่องชำนาญในภาษาก็เพราะประสบการณ์ตรง ลงมือกระทำเองโดยการฝึกทักษะต่างๆ จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

6. การเรียนรู้โดยการฝึกฝน (Law of Exercise) กฎการเรียนรู้โดยการฝึกฝนก็เป็นกฎการเรียนรู้ข้อหนึ่ง ซึ่งนักจิตวิทยา ชื่อธอร์นไดค์ ได้ กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อได้มีการฝึกฝน หรือการกระทำซ้ำ ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ โดยลักษณะวิชาแล้วนักเรียนจะมีทักษะทางภาษาดี มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทัศนคติที่ดี ต่อภาษาไทย ก็ต่อเมื่อได้ฝึกฝนและกระทำซ้ำ ถ้านักเรียนได้ฝึกฝน ได้ทำแบบฝึกหัดได้ใช้ทักษะภาษามากเท่าใด ก็จะช่วยให้มีทักษะดีมากขึ้นเท่านั้น

7. กฎแห่งข้อมูลย้อนกลับ (Law of Effect) การสอนทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน หลักภาษาหรือวรรณคดี นักเรียนต้องการทราบผล การเรียนของตนเองว่าเป็นอย่างไร เป็นที่น่าพอใจของตนหรือคนอื่นหรือไม่ ครูควรตรวจผลงาน นักเรียนโดยรวดเร็ว เพื่อให้เขาแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของเขาและภาคภูมิใจในผลงานที่มีผลออกมาดี

8. กฎของการใช้ได้และใช้ไม่ได้ (Law of Disuse) ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ ต้องมีการใช้และฝึกฝนอยู่เสมอจึงจะมีความแคล่วคล่อง ชำนาญในการใช้ภาษา หากเรียนไปแล้วไม่ได้ใช้ หรือนานๆ ใช้สักครั้งหนึ่งก็จะลืมไปหมด หรือมี ทักษะไม่ดีเท่าที่ควร การจัดเนื้อหาควรเป็นเนื้อหาที่มีประโยชน์แก่นักเรียน การสอนเนื้อหาวิชาภาษาไทยโดยเฉพาะในด้านหลักภาษาและการใช้ภาษา ครูควรวางแผนการสอนด้วยความ ระมัดระวัง ความมุ่งหมายและกิจกรรมควรคำนึงถึง การนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ด้วย

9. แรงจูงใจ (Motivation) แรงจูงใจเป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยเฉพาะในด้านการสอนภาษาไทย เพราะโดยทั่วไปแล้ว มักจะไม่ใคร่มีผู้ให้ความสนใจกับภาษาไทยมากนัก เพราะภาษาไทยเป็นภาษาของเราเองเกิดมา ก็สามารถพูดจาสื่อสารได้รู้เรื่อง ครูควรพยายามสร้างสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นสิ่งเร้าเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ ให้นักเรียนสนใจเรียน ตั้งใจฝึกฝนทักษะและมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทย แรงจูงใจมี 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายใน

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2542, หน้า 10-13) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนต้องคำนึงถึงจิตวิทยาบางประการ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างบรรยากาศ และจัดสภาพการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้เสนอแนวคิดที่ควรคำนึง ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการเรียนการสอนครูผู้สอนภาษาไทยจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดทางภาษา แตกต่างกัน พิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว เด็กหญิงมีความสามารถ ความสนใจ และความถนัดทาง ภาษาสูงกว่า เด็กชายในวัยเดียวกัน และแม้แต่เพศเดียวกันก็ยังมีความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสาเหตุมาจากสภาพร่างกาย ความสามารถทางสติปัญญา พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม ทั้งในบ้านและชุมชน ฐานะทางเศรษฐกิจ ทางครอบครัว การดูแลเอาใจใส่ และการปลูกฝังทางภาษา การสอนภาษาไทยที่เด็กได้รับจากโรงเรียน ลักษณะนิสัยของเด็กเอง

2. ความพร้อม หมายถึง สภาพระดับความเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียน รวมถึงความสนใจ และความรู้พื้นฐานซึ่งสูงพอที่จะทำให้เด็กเรียนรู้ สิ่งที่จะเรียนได้สะดวก หรือความพร้อมทางวุฒิภาวะ และประสบการณ์เดิมของนักเรียนที่มีมากพอที่จะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งที่จะเรียนได้

3. กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งมีผลเนื่องมาจากประสบการณ์โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเหตุทำให้บุคคลเผชิญสถานการณ์ที่แตกต่างไปจากเดิม ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นทั้งประสบการณ์ตรง และทางอ้อม การฝึกปฏิบัติ หรือการที่นักเรียนได้ปะทะกับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นไปในทำนองที่นักเรียนเกิดความอึดใจขึ้น เรียกว่า กระบวนการเรียนรู้ ครูภาษาไทยควรจัดสภาพการเรียนการสอน

เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และความเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อความรู้จะได้คงทนถาวร ไม่ลืมง่าย และครูภาษาไทยจะต้องเข้าใจธรรมชาติของการเรียนรู้

4. การเรียนรู้โดยการกระทำ ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ การที่จะทำให้นักเรียนมีความคล่องแคล่วว่องไวในทางทักษะก็ต้องลงมือปฏิบัติและฝึกฝนบ่อย ๆ ถ้าการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วิธีครูเป็นผู้บรรยายตลอดไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝน ทำให้นักเรียนขาดความชำนาญ ดังนั้นครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนปฏิบัติค้นคว้าด้วยตนเองให้มากที่สุด

5. การเรียนรู้โดยมีเป้าหมาย ในการสอนของครูทุกครั้งควรตั้งเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมาย ที่แน่นอนก่อนว่าการสอนเรื่องนั้นๆ เพื่ออะไรและเวลาสอนก็ดำเนินการสอนไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และการเรียนการสอนจะได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้านักเรียนรู้ว่าเรียนเรื่องนั้นเพื่ออะไร เพราะเมื่อทราบจุดมุ่งหมายและประโยชน์ที่จะได้รับแล้วก็จะทำให้สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น

6. กฎแห่งแรงจูงใจ แรงจูงใจ หมายถึง แรงดันที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา หากครู อาจารย์มีความรู้ดี และรู้จักวิธีสอนเพื่อให้เกิดความสนใจ หรือโน้มน้าวจิตใจนักเรียน ก็จะไม่เกิดปัญหาในเรื่องแรงจูงใจ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูควรคำนึงว่าผลลัพธ์ที่เกิดจากเนื้อหา ตลอดจนวิธีสอนเกี่ยวข้องกับความต้องการและประสบการณ์ที่มีมาก่อนของนักเรียน มากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย

6.1 แรงจูงใจภายนอก เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอกที่ครูเป็นผู้จัดขึ้น

6.2 แรงจูงใจภายใน เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตัวนักเรียนเอง

7. การเสริมกำลังใจ ในการเรียนการสอนภาษาไทย นักเรียนย่อมต้องการเสริมกำลังใจ ในขณะที่การเรียนการสอนดำเนินไปนั้น ครูควรเสริมกำลังใจเป็นระยะๆ ซึ่งนักจิตวิทยา กล่าวว่า การเสริมกำลังใจในทางบวกจะเป็นสื่อช่วยให้นักเรียนทราบว่าสิ่งที่เขาแสดงออกไปนั้น ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดความภูมิใจและถ้านักเรียนทำ ผิดพลาดก็ไม่ควรแสดงกิริยาอาการหรือคำพูด ที่กระทบกระเทือนใจ

ความพึงพอใจในการเรียนรู้

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ประชุม พลเมืองดี (2523, หน้า 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องจากการที่บุคคล ประเมินผลสิ่งนั้นแล้วว่าพอใจ ต้องการหรือดีอย่างไร

ศุภสิริ โสมาเกตู (2544, หน้า 49) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงาน หรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพอใจ

ในการเรียนรู้ จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรม นั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

สลใจ วิบูลย์กิจ (2534, หน้า 42) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของอารมณ์ ของบุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้น ๆ

จากแนวคิดดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการทำงาน หรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

การปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานนั้นมากน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการทำงานที่มีอยู่ การสร้างสิ่งจูงใจหรือสิ่งกระตุ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้น ๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีนักการศึกษาในหลายสาขา ทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจในการทำงานไว้ ดังนี้

แม็กกรีเยอร์ (McGregor, 1960, p. 33 - 58) ได้ศึกษาธรรมชาติของมนุษย์ และได้อธิบายลักษณะของมนุษย์ว่ามี 2 ประเภท คือ

1. คนประเภทเอกซ์ (X) มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.1 มีสัญชาตญาณที่จะหลีกเลี่ยงการทำงานทุกอย่างเท่าที่จะทำได้
- 1.2 มีความรับผิดชอบน้อย
- 1.3 ชอบให้สั่งการ
- 1.4 ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงองค์กร
- 1.5 มีความปรารถนาให้ตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและความ

ปลอดภัย

2. คนประเภท (Y) มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 2.1 ชอบทำงาน เห็นว่าการทำงานเป็นของสนุก เหมือนการเล่นหรือการพักผ่อน
- 2.2 มีความรับผิดชอบในการทำงาน
- 2.3 มีความทะเยอทะยานและกระตือรือร้น
- 2.4 สั่งการตนเองและสามารถควบคุมตนเองได้
- 2.5 มีความริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานและองค์การพัฒนาวิธีทำงาน
- 2.6 ปรารถนาด้วยเกียรติยศ ชื่อเสียง ความสมหวังในชีวิต

มาสโลว์ (Maslow, 1970, p. 69 – 80) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) นับว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานสมมติที่ว่า มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดมาอีกความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจยังไม่ทันหมดไปความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็เกิดขึ้นได้ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ความมั่นคงในชีวิตทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้าอบอุ่นใจ

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมต้องการให้สังคมยอมรับตนเองเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตรความรักจากเพื่อนร่วมงาน

4. ความต้องการมีฐาน (Esteem Needs) มีความอยากเด่นในสังคมมีชื่อเสียง อยากให้บุคคลยกย่องสรรเสริญตนเอง อยากมีความเป็นอิสระเสรี

5. ความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จในชีวิต (Self - Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูง อยากให้ตนเองประสบผลสำเร็จทุกอย่างในชีวิต ซึ่งเป็นไปได้ยาก ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ นี้ให้เห็นว่ามนุษย์แต่ละคนนั้นมีความต้องการและช่วยให้ครูได้เข้าใจถึงความต้องการของนักเรียนว่ามีความต้องการอะไรบ้าง ซึ่งทำให้ครูพิจารณาตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการศึกษาในสิ่งนั้น ๆ

3. การวัดความพึงพอใจ

ได้มีนักการศึกษาให้ทัศนะเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2538, หน้า 176) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดความพึงพอใจงานไว้ดังนี้

1. เพื่อจะได้เข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านส่วนบุคคล ด้านงาน ด้านการจัดการที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจในการทำงาน

2. เพื่อจะได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานกับการปฏิบัติงานว่าอะไรเป็นสาเหตุให้คนทำงานได้ดี

3. เพื่อให้เข้าใจถึงหน่วยงานลักษณะใดที่คนพึงพอใจและไม่พอใจรวมทั้งเกี่ยวกับการจัดการและบริการหน่วยงานนั้น

4. เพื่อให้เข้าใจถึงผลจากการไม่พึงพอใจงาน เช่น การขาดงาน ลางาน และการออกจากงาน รวมทั้งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาต่อ การจัดสวัสดิการ บริการต่าง ๆ ว่าจะสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับการทำงานได้อย่างไร

4. วิธีการวัดความพึงพอใจ

วิธีการวัดความพึงพอใจเป็นเรื่องที่สำคัญที่ผู้วัดความพึงพอใจจะต้องศึกษา ดังนี้ (ดำริ มุศรีพันธุ์, 2544 หน้า 44)

1. วัดความพึงพอใจงานโดยทั่วไป เป็นการวัดถึงความรู้สึกชอบพอของบุคคลที่มีต่อบทบาทของงาน เป็นการวัดโดยส่วนรวมถึงระดับบุคคลมีความพึงพอใจและมีความสุขกับงาน

2. วัดความพึงพอใจในงานเฉพาะด้าน เป็นการวัดถึงความรู้สึกชอบพอและความพอใจของบุคคลที่มีต่องานเฉพาะด้าน เช่น รายได้ ความมั่นคง มิตรสัมพันธ์ ผู้บังคับบัญชาและความก้าวหน้า เป็นต้น

สรุปได้ว่าความพึงพอใจในการเรียน และผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัตินั้น ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากขึ้นเพียงใด นั่นคือ สิ่งที่คุณผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

ฉันทนา การสอาด (2547, หน้า 97) ได้ศึกษาการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 44 คน ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณอมเกียรติ ศรีชัยเชิด (2551) ได้ศึกษาการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนฟ้าแดดสูงยางวิทยาคาร

จำนวน 30 คน พบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ในระดับมาก

อาภร กันตังกุล (2553) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 32 คน พบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 90.23/90.31 และนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ในระดับดีมาก

สุพัตรา อุดทน (2553) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย จำนวน 18 คน พบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.19/83.06 นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

สุธีรา สมานุรัตน์ (2554) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดแป้นทอง จำนวน 35 คน พบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.14/82.19 นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

อุดมชัย บุญตา (2554) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสะแกพิทยาคม จำนวน 25 คน พบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างชิ้นมีประสิทธิภาพ 81.29/81.73 นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ในระดับดีมาก

สุธีรา สมานหัตน์ (2554) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดแป้นทอง จำนวน 35 คน พบว่าแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างชิ้นมีประสิทธิภาพ 81.14/82.19 นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ลอเวรี่ (Lavelle, 2002, p.130 อ้างอิงใน ถนนมเกียรติ ศรีชัยเชิด, 2551, หน้า 46) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้แบบฝึกทักษะกับนักเรียนระดับ 1 ถึงระดับ 3 จำนวน 87 คน พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกทักษะมีคะแนนทดสอบหลังการทำแบบฝึกมากกว่าคะแนนการทดสอบก่อนการทำแบบฝึก